

R pina Lasteaed Vikerkaar

ÕPPEKAVA

SISUKORD

1.SISSEJUHATUS.....	2
2.LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA.....	3
3. ÕPPE-JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID.....	4
4. ÕPPE-JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED.....	4
5. ÕPPE-JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS.....	5
6. LAPSE ARENGU HINDAMINE JA ANALÜÜSIMINE.....	8
7. ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMINE.....	10
8.EESTI KEEL KUI TEINE KEEL.....	21
9. KOOSTÖÖ LAPSEVANEMATEGA.....	30
10.LIITRÜHM.....	33
11. LASTE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED.....	36
12. ÕPPE-JA KASVATUSTEGEVUSE AINEVALDKONNAD JA EELDATAVAD TULEMUSED VANUSETI.....	46
1,5-2.....	
2-3.....	
3-4.....	
4-5.....	
5-6.....	
6-7.....	
Valdkond Ujumine.....	
Valdkond Liikumine.....	
Valdkond Muusika.....	
13. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD	
14. LISAD	
Lisa 1	
Lisa 2	
Lisa 3	

1. Sissejuhatus

Räpina Lasteaia Vikerkaar õppekava on dokument, mis määrab ära lastaia õppe- ja kasvatustöö põhisuunad ja valdkonnad ning õppekava uuendamise ja muutmise korra. Õppekava lähtub kehtivatest riiklikest seadustest ja õigusaktidest. Õppekava koostamisse on kaasatud õpetajad ja hoolekogu, kus on esindatud ka Räpina Vallavalitsuse esindaja. Räpina lasteaia õppekava läbinuile väljastab lasteaed sellekohase tunnistuse.

Lasteaia moto

Kes esimese nööbi valesti nööbib,
see ei saa ka teisi õigesti kinni panna .

J.W. Goethe

Visioon

Vikerkaar – parim haridustee algus!

Missioon

Tervislikult, loovalt ja loodussõbralikult üle Vikerkaare.

Väärtused

V – valikuvõimalus

I – isikupära

K - koostöö

E - emakeel

R - rõõmsameelsus

K - kaasaegsus

A - avatus

A - austus

R – rahulolu

2. Lasteasutuse liik ja eripära

Lasteaed avas oma ukse 03. jaanuaril 1985 aastal vastvalminud majas, 12. rühmalisena. 01.10.2014 a seisuga on lasteaed 9 rühmaline: kaheksa rühma Räpinas ja üks asukohaga Ruusal. Räpina Lasteaed Vikerkaar on Räpina Vallavalitsuse munitsipaallasteaed.

Lasteaed teenindab Räpina linna ja valla lapsi, samuti teistest Eesti maakondadest Räpina Aianduskooli õppima asunud vanemate lapsi.

Aadress: Põlvamaa 64504, Räpina linn, Aia 7

Kontakt: e-post: vikerkaar@rapina.ee

Telefon: 7961 578, 5223 668

Registrikood: 75009875

Eripära:

- ruumide rohkus ja avarus. Lasteaia rühm koosneb rühma- ja magamistoast; suur saal; muusikasalong; spordiruum; logopeedi kabinet, kunstituba;
- Räpina lasteaed on 2009 aastal renoveeritud, mille käigus on juurde ehitatud: basseini, seminariruumi, loovustuba, kunstituba, raamatukogu, õppeklass, võimla, spordiväljak ja renoveeritud mänguväljak;
- Ruusa rühm renoveeriti täielikult 2000 a ja rühmaruumi laiendus tehti 2008 a;
- õppe- ja kasvatustöös kasutatakse erinevaid meetodeid: õuesõpe, Hea Alguse elemendid; Kiusamisest vaba lasteaia metoodika;
- lasteaed kuulub Tervist Edendavate Lasteaedade võrgustikku;
- keskkonnakasvatuse – vanapaberi sorteerimine asutuses. Rühmades panevad lapsed vanapaberi eraldi kasti, mis viiakse Räpina paberivabrikusse ja vastu saame joonistuspaperit;
- alates 03.01.2009 toimub eesti keele õpe muukeelsetele või kakskeelsest perest pärit lastele;
- lasteaed asub Räpina linna piiril. Suur ja avar õueala (kus kasvab erinevaid puid, põõsaid), looduslähedus, Võhandu jõgi jne;
- septembris 2013 avati õuesõpperada;
- 2014/2015 õa seisuga on töötavad kolm rühma Kiusamisest vaba metoodika alusel;
- 2014/2015 õa liitus Ruusa Päikesekiire rühm Võro Instituudi Keelepesa projektiga.

3. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

- Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös.
- Üldeesmärgist lähtuvalt toetab õppe- ja kasvatustegevus lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, mille tulemusel kujuneb:
 - lapsel terviklik ja positiivne minapilt,
 - ümbritseva keskkonna mõistmine,
 - eetiline käitumine ning algatusvõime,
 - esmased tööharjumused,
 - kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest,
 - mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused.

4. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

1. Räpina Lasteaed Vikerkaar õppetegevus toimub J. Käisi üldõpetuse põhimõtetest, mille tuumaks on kodulooline vaateõpetus. Õppimine on elulähedane ja lapsepärane ning tänu sellele areneb lapse väljendusoskus ja sõnaloov tegevus. Üldõpetus soodustab õppija isetegemist, lapse võimete arvestamist ja arendamist.

Läbi aktiivse tegutsemise looduses õpib laps loodust väärtustama ja hoidma. Lasteaeda ümbritsev loodus võimaldab õppetegevusi viia läbi lasteaia õuealal ja kodulinna erinevates paikades.

Rühmaõpetajal lähtub õppetöö planeerimisel laste vanusest ja arengutasemest. Tegevused ja teemad planeeritakse lähtuvalt eesmärkidest, õpetajal on võimalik valida sobiv temaatika. Tegevused on lõimitud nädala lõikes.

Lõimitakse järgmisi tegevusi:

- mina ja keskkonda
- matemaatika
- keel ja kõne
- muusikaline tegevus
- liikumistegevus
- kunst

2. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõteteks on:

- lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine;
- lapse tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine;
- lapse loovuse toetamine;
- mängu kaudu õppimine;
- humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine;
- lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomine;
- lapsele turvatunde, eduelamuste tagamine;
- üldõpetusliku tööviisi rakendamine;
- kodu ja lasteasutuse koostöö;
- eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride eripäraga arvestamine.

5. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus

1. Õppeaasta kestus

Õppeaasta algab 1. septembril ning kestab 31. augustini.

2. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise periood

1. 01.september – 31.mai- õppeperiood

2. 01.juuni – 31.august – suveperiood

3. Lasteaia üldine tegevus-ja päevakava

SÕIMERÜHMA PÄEVAPLAAN		AIARÜHMA PÄEVAPLAAN	
7.00-8.45	Laste saabumine	7.00-8.50	Laste saabumine, vabamäng, vestlused ja mängimine lastega
8.25	Hommikusöök	8.25	Hommikusöök
9.00-10.00	Tegevused	8.50-10.30	Lõimitud õppetegevused
10.00-11.40	Õues viibimine	10.30-12.20	Õues viibimine
12.00-12.40	Lõunasöök	12.20-13.00	Lõunasöök
12.30- 15.00	Uneaeg	13.00-14.45	Uneaeg
15.00-15.40	Mängimine	15.00-15.40	Vabategevus, individuaalne tegevus
15.40	Õhtuode	15.40	Õhtuode
16.00-18.00	Vabategevus, kojuminek	16.00-18.00	Individuaalne tegevus, kojuminek

4. Õppe- ja kasvatustegevuse planeerimine

4.1 Lasteaia tasandil

4.1.1 lasteaia õppeaasta temaatika ja tegelaskuju

- algava aasta tegelaskuju, temaatika ja üldeesmärgid valitakse pedagoogilises nõukogus. Sellest lähtuvalt koostavad õpetajad rühma aasta tegevuskavad.

4.1.2 lasteaia tegevuskava õppeaastaks

- tegevuskava koostatakse sisehindamise kriteeriumite alusel,
- lasteaia tegevuskava kinnitab direktor käskkirjaga,
- tegevuskavas kajastuvad järgmised alateemad:
 1. rühmad ja kaader
 2. edasiõppijad, täiendkoolitus
 3. õppekasvatustöö
 - õppeaasta üldeesmärgid
 - rühmade tegevuskavad
 - pedagoogilise kaadri tegevuskavad
 - lasteaia kalenderplaan
 - teatrite kalenderplaan
 - õpetajate tööanalüüs (lisandub õppeperioodi lõpus)

4.1.3 lasteaia kalenderplaan

- lasteaia kalenderplaani koostamisel lähtutakse traditsioonilistest üritustest, aasta eesmärkidest, kalendritähtpäevadest ja õpetajate poolt tehtud ettepanekutest. Lasteaia kalenderplaan kinnitatakse iga uue õppeaasta augustikuu pedagoogilises nõukogus.

4.2 Rühma tasandil

4.2.1 rühma aasta tegevuskava

- tegevuskava koostatakse kokkulepitud struktuuri põhjal;
- tegevuskava kinnitab õppealajuhataja;
- tegevuskava peab olema kinnitatud hiljemalt 10. septembriks;
- tegevuskavad koostatakse arvutil ja need kuuluvad lasteaia aasta tegevuskava juurde;
- tegevuskava tutvustatakse ja kooskõlastatakse lastevanematega sügisisel lastevanemate koosolekul;
- tegevuskavad on paindlikud ja õpetajad võivad teha muudatusi. Muudatused kajastuvad rühma päevikus.

4.2.2 rühma nädala tegevuskava

- õpetajad planeerivad nädalakavad vastavalt teemale,
- nädalaplaan koostatakse iga eelneva nädala reedeks ja on salvestatud lasteaia serverisse,
- rühma nädala tegevuskavas on kirjas planeeritud nädalateema
 - eesmärgid
 - tegevuse liigid
 - tegevuste sisu, ka muusika ja liikumine.
- nädalaplaani koostamisel arvestatakse laste soovidega, arvamustega ja on paindlik (muutuse korral näidatakse muutused rühmapäevikus),
- nädala tegevuskava on nähtav lapsevanemale rühma stendil.

5. Õppe- ja kasvatustegevuse päeviku täitmine

Päevik on ametlik dokument, mille täitmine on kohustuslik. Sissekanded kinnitatakse tegevuse järgselt allkirjaga. Päeviku täitmisel kajastub:

- nädalateema;
- õppetegevuse liik- mängu/tegevuse nimi
- muudatused nädalakavas;
- koostöö lastevanematega;
- individuaalne töö lastega,
- sünnipäevad, teatrid
- lühike ja konkreetne analüüs eesmärkidest.

6. Õppetegevus suvekuudel

Suvekuudel (juuni, juuli, august) toimub õppe-ja kasvatustegevus järgmiselt:

- mänguline, eesmärgistatud tegevus õues;
- igal nädalal on planeeritud 1-2 mängulist tegevust rühma päevikusse. Nädalaplaan koosneb mängude planeerimisest ja eesmärkidest;
- 2 x kuus käivad lapsed koos õpetajatega kas matkal või vabas looduses;
- rühmapäeviku täitmine toimub ainult selles rühmas, mis on antud hetkel avatud;
- rühmad on kokku liidetud, st et mitme rühma lapsed on vastavalt vanusele ühes rühmas;
- õpetajad töötavad suvise töögraafiku alusel;
- õpetajad loovad lastele tingimused, et lapsed saaksid tegeleda erinevates tegevustes:

liivakastimängud, veemängud, erinevad liikumistegevuseks ja kodumänguks vajalikud vahendid, joonistamine.

6. Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted, sealhulgas korraldus;

Lapse arengu hindamise eesmärgid:

- Lapse arenguliste saavutuste määratlemine.
- Lapse erivajaduste, õppimise ja õpetamise eripära välja selgitamine.
- Vajadusel lapsele individuaalne õppekava koostamine.
- Aidata lapsel ise enda arengut ja edasiminekut näha.
- Lapse õppimise toetamine.

Lapse arengu hindamise põhimõtted:

- perekonna kaasatus: professionaalid peavad nägema ja hindama lastevanemate rolli laste arengu hindamise protsessis ja sekkumise vajadust;
- arenguliselt kohane hindamine: hindamise tüüp ja meetodid peavad sobima lapse individuaalsete vajaduste ja arengutasemega;
- meeskonnatöö: meeskond peab kaasama lapse eluga seotud isikuid;
- hindamine positiivses laadis: oleks kõigile osapooltele innustav ja toetav, mitte hirmutav ja raske. Samas on oluline näha ka neid külgi, mis vajavad toetust ja tugevdamist.

Lapse arengu hindamise sisu:

- mõõtmised hõlmavad spetsiifilisi, lapse edukaks toimetulekuks olulisi arenguvaldkondi: sotsiaalne areng, füüsiline areng ja vaimne areng;
- mõõtmised peavad silmas lapse arengut tervikuna ja kajastavad arengu protsessi;
- mõõtmistulemused on lihtsad ja kergelt interpreteeritavad, et õpetaja saaks neid jagada lastevanematega. Hindamisprotseduuri on võimalik läbi viia rühmaruumis toimuvate tegevuste käigus;
- parima võimalusena kasutame teatud perioodi järel korduvad mõõtmisi lapse üldise võimekuse näitamiseks, alusoskuste, mõistetest arusaamise, problemlahenduse ja õpimotivatsiooni hindamiseks.

6.1 Lapse arengu hindamise korraldus:

Lapse arengu tabel

Lapse arengu hindamise tabeli aluseks on võetud koolieelse kasvatuse programm „Astmed” (Bluma jt 1994), mis võimaldab välja selgitada, mida laps oskab ja määrata, mida talle lähemas tulevikus otstarbekas ja võimalik õpetada.

Tabeli täitmiseks kasutatakse ühtselt värve:

roheline- tugev külg

punane- vajab tähelepanu

värvitu - ei pea veel oskama/oskus pole veel ilmnenud

Tabelit täidab rühma õpetaja 2 korda aastas. Lapse arengu hindamise tabel

hõlmab lapse arengut 1,5 – 7 eluaastani. Tabelis ära toodud valdkonnad annavad ülevaate lapse arengust. Lapse arengu hindamise tabel on õpetaja töövahend, mis aitab paremini jälgida lapse igakülgset arengut ja aitab välja tuua lapse tugevad küljed ja arendamist vajavad küljed. Lapse arengutabelit kasutatakse meeskonnaveestlustel ja ettevalmistuseks arenguveestluseks lapsevanemaga. Lapse arengutabel on konfidentsiaalne ega kuulu kellelegi avaldamiseks, va lapse üleminekul teise rühma- antud rühma õpetajale. Antud arengutabelit on rühmaõpetajal õigus kohandada oma vajaduste järgi (lisada lapsest lähtuvaid oskusi erivaldkondade alla), et luua parim viis lapse arengu hindamiseks. Antud arengutabelit säilitatakse rühmas üks aasta peale lapse lasteaia lahkumist.

Meeskonnaveestlused

Meeskonnaveestluste käigus selgitatakse välja lapse hariduslikud erivajadused ja lepitakse kokku lapse individuaalsed tegevused nii rühmas kui ka teistes tegevustes (logopeed, muusikaõpetaja, liikumisõpetaja, eesti keele õpetaja). Meeskonnaveestlused protokollitakse. Meeskonnaveestlused toimuvad igal sügisel ja meeskonda kuuluvad järgmised lasteaia töötajad:

1. rühma õpetajad,
2. õpetaja abi vajadusel,
3. logopeed,
4. liikumisõpetaja,
5. muusikaõpetaja,
6. juhtkonna esindaja,
7. eesti keele õpetaja.

Lapse arengumapp

Päris palju kõnelevad lapse arengutasemest tema poolt tehtud tööd - joonistused, taiesed, töölehed, ütlemissed jm. Seetõttu kogutakse lapse tööd arengumappi, mis annab hea ülevaate lapse arengu dünaamikast ja kajastab sisuliselt lapse individuaalse arengu lugu. Arengumapis on lapse arengu hindamise koondtabel.

6.2 Lapse koolivalmidus

Koolivalmidus on kogum kognitiivseid, sotsiaalseid ja füüsilisi oskusi, mis aitavad lapsel üle minna mänguliselt põhitegevuselt formaalsele õppimisele. Lapse koolivalmiduse hindamisel lähtuvad õpetajad koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas sätestatud 6-7 aastaste laste eeldatavatest oskustest valdkonniti.

Õpetajad koostöös logopeediga vaatlevad, analüüsivad ja hindavad lapse arengut kaks korda aastas. Lapse arengut hinnatakse arengutabeli põhjal.

Oktoobris -novembris viiakse läbi joonistustest, lapse arengu jälgimise mäng ja koolivalmidustest. Joonistustesti ja koolivalmiduse testi viib läbi logopeed.

Sügisese arenguvestlusel lapsevanemaga määratletakse lapse arendamist vajavad valdkonnad ja lepatakse kirjalikult kokku mõlemapoolsed tegevused lapse arengu toetamiseks.

Kevadel koostavad õpetajad kooliminevale lapsele koolivalmiduse kaardi. Koolivalmiduskaardi allkirjastavad õpetaja, tugispetsialist ja juhtkonna esindaja. Vanem esitab koolivalmiduskaardi kooli, kus laps asub täitma koolikohustust. Koolivalmiduse kaardi koopiaid säilitab lasteasutus viis aastat.

7. Erivajadusega laps

I Erivajadusega lapse määratlus

II Erivajadusega lapse märkamine ja hindamine

III Erivajadusega lapse arengu toetamine ja toetamise korraldus

7.1 Erivajadusega laps

Erivajadustega laps (EV laps) lasteaias on laps, kelle võimetest, terviseseisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja

kasvatuse meetodid jm.) või rühma tegevuskavas. Erivajaduse määramise aluseks on kõne-, nägemis-, kuulmis-, keha-, intellektipuuded, spetsiifilised ja pervasiivsed arenguhäired, emotsionaalsed ja käitumishäired ning andekus.

Ka eesti keelest erineva emakeelega laps on mõnes mõttes erivajadusega laps, mis tuleneb erinevast keelekeskkonnast kodus ning lasteaias.

Erivajadustega lapsed on:

- andekad lapsed
- õpi- ja kohanemiskustega lapsed
- kõnepuuetega lapsed
- emotsionaal- või käitumiskustega lapsed
- vaegkuuljad või vaegnägijad
- kehapuudega lapsed
- vaimupuuetega lapsed
- liitpuuetega lapsed
- sõltuvushäiretega lapsed
- allergilised lapsed ja diabeetikud
- mitte-eesti kultuurikeskkonnast pärit lapsed
- tihti põdevad või krooniliste haigustega lapsed

Hariduslike erivajadustega laps erineb teistest lastest kas:

- kognitiivsete võimete,
- sensorsete võimete,
- kommunikatsioonioskuste,
- käitumise ja emotsionaalse arengu või
- füüsiliste võimete poolest.

Erivajadus võib avalduda lapse vajaduses:

- õppe- ja kasvatustöö teistsuguse korralduse järele

- individuaalse arengukava järele
- isikliku assistendi järele
- tehniliste vahendite järele
- meditsiinilise abi järele

7.2 Erivajadusega lapse märkamine ja hindamine

Oluline on erivajadusega last märgata võimalikult vara, et hoida ära, leevendada või kõrvaldada teisesid mahajäämuse nähte.

Kui Räpina lasteaeda tuleb laps, suunab juhataja lapsevanema õpetaja juurde, et kokku leppida vestluse aeg enne lapse lasteaeda toomist. Vestlusel selgitatakse välja lapse iseärasused, vajadused ja erivajadused. Kui laps on erivajadusega, tuleb lapsevanemal sellest õpetajat teavitada, et lasteaia töötajad saaks erivajadusega arvestada ja võimalusel tema lapse arengut toetada.

Kui erivajadus ilmneb hiljem (nt. kergem arenguhäire), on vajalik sellest (peale lapsega seotud pedagoogide meeskonnaga arutamist) lapse vanematega rääkida või neid teavitada.

Erivajaduste märkamiseks

- viivad õpetajad rühmas läbi laste arengutaseme hindamise. (Vt. Lisa 2). Õpetaja kogub selleks teavet nii igapäevategevuste käigus, mängu vaatluse kaudu kui ka lapse käelisi töid analüüsides,
- kogub õpetaja infot lapsevanematelt ja teistelt lapsega tegelevatelt pedagoogidelt (liikumis- ja muusikaõpetaja, logopeed).
- vajadusel suunatakse laps spetsialistide juurde lisauuringutele.

Andekate laste märkamiseks tuleb tähele panna lapse tugevalt arenenud külgi.

Lapse võimete tugevus kas

- intellektuaalsuses,
- loovuses,
- sensomotoorses
- sotsio-afektiivses (käitumuslikus) küljes

annab alust edasisteks uuringuteks psühholoogi juures - temalt saab juhiseid andeka lapse arendamiseks. Samas ei tohi unustada, et andekal lapsel võib olla ka arendamist vajavaid külgi ning teistsuguse erivajadusega laps võib olla mõnes valdkonnas andekas.

Jälgida tuleb muukeelsete laste puhul kõnepuute olemasolu ja arengutaset, et kindel olla lapse võimekuses eesti keelt õppida.

Erivajadustega lapse arengu toetamine ja toetamise korraldus.

1. Arengu toetamine

Arengu toetamise eesmärk on see, et EV laps saaks aluse oskustele iseseisvalt toime tulla ja elada täisväärtuslikku elu koos oma erivajadusega. EV laps võtab osa rühma ja lasteasutuse ühistest ettevõtmistest vastavalt oma tasemele, õpib ja mängib teiste lastega koos ning omandab teadmisi vastavalt tema arengutasemele ja arengukiirusele.

Erivajadusega laste hindamiseks ja õpetamiseks kasutatakse samu õppe-ja kasvatustegevusi nagu eakohase arenguga laste puhul. Erivajadusega lapse järjepideva hindamise põhimõtteks on lapse edasimineku tema enda eelneva taseme suhtes, teda ei võrrelda eakaaslastega.

Õppe- ja kasvatustegevuses loovad kõik lasteaia lastega tegelevad töötajad tingimused, et arendada ka EV lapse suutlikkust:

- 1) kavandada oma tegevust, teha valikuid;
- 2) seostada uusi teadmisi varasemate kogemustega;
- 3) kasutada omandatud teadmisi erinevates olukordades ja tegevustes;
- 4) arutleda omandatud teadmiste ja oskuste üle;
- 5) hinnata oma tegevuse tulemuslikkust;
- 6) tunda rõõmu oma ja teiste õnnestumistest ning tulla toime ebaõnnestumistega.

Oluline on leida nende laste tugevad ja nõrgad küljed, et tugevustele toetudes arendada nõrgemaid külgi.

Kui on tarvis ja lasteaiale on materiaalselt jõukohane, tehakse erivajadusega lapsele kasvukeskkonnas kohandusi:

Kui rühmas on EV laps, osaleb õpetaja lapse tegevustes, kujundab keskkonna lapse võimetele vastavaks.

EV laste õpetamisel õpetajad

- teostavad lapse eri arenguvaldkondade eelneva hindamise, et planeerida arendustegevust lapsele sobival raskusastmel
- arvestavad kahjustusi ja sellest tulenevate probleemide koosmõju
- panevad rõhuasetuse sotsialiseerumisele
- arvestavad spetsialistide juhiseid ja lapsevanemate soovitusi
- arvestavad, et ka EV laps läbib arengus 3 juhtiva tegevuse etappi nagu eakohase arenguga laps, ehk küll alati mitte samas tempos.
- korraldavad lapse tegevust teadlikult
- kujundavad oskusi väikeste sammude kaupa
- panevad lapse pingutama ülesande lahendamisel
- arvestatavad lapse juhtiva tegevuse etapiga
- esitavad sõnalise korralduse selgelt ja lapsele arusaadavalt
- kasutavad väliseid abivahendeid: esemed, mudelid, pildid, sümbolid
- kombineerivad õpetamismeetodeid ja –võtteid, kusjuures domineerivad praktiline või näitlik õpetamismeetod sõnalise meetodi üle.
- lisavad IAK rakendamiseks nädalaplani lahtri individualiseerimise kohta, kuhu planeeritakse tegevused ja vahendid EV lapsele.

Õppetegevuse eesmärgiks on ka erivajadusega lastel käivitada kujunemisjärgus olevad

toimingud (oskused). Õppides omandab laps uusi toiminguid, nende sooritamisel on tarvis jälgida,

et ka EV laps

- orienteeruks ülesandes
- planeeriks selle sooritamist
- sooritaks ülesande ja
- oskaks ka tulemust analüüsida.

Kuna EV lapsele on eriti rasked esimene ja viimane etapp, pööratakse neile rohkem tähelepanu.

EV lapsele tuleb seada jõukohased eesmärgid. Koos lasteaia spetsialistide abiga (logopeed, liikumisõpetaja, muusikaõpetaja) luua õpetamise süsteem, valida sobivad õpetamise vahendid ja meetodid. Läbi tuleb mõelda ka iga tegevuse raskusaste.

Otstarbekas on järgmine süsteem:

- sõnalise kirjelduse või korralduse andmine
- näidise kasutamine
- täiskasvanu tegevuse jäljendamine
- vajadusel ka osutava viipe kasutamine ja
- lapse kätega koostegutsemine

Kui laps suudab jäljendamise teel ülesandeid lahendada, antakse ette näidis koos sõnalise korraldusega. Selline ülesande lahendamine nõuab juba analüüsiostkust. Ülesannete raskusastmeid tõstetakse järjest. Kõige raskem on iseseisev ülesande lahendamine ilma näidiseta, sõnalise juhendamiseega.

EV lapse ühelt haridustasemelt teisele ülemineku toetamiseks ja eripedagoogilise abi järjepidevuse tagamiseks edastavad lasteaia pedagoogid koolile lapsevanema vahendusel koolivalmiduse kaardi, mis kajastab lapse arengutaset lasteaia lõpetamisel, varajase sekkumise kulgu ja rakendatud tugiteenuseid.

2.Korraldus.

Erivajadustega lapse, sealhulgas andeka lapse arengu toetamine lasteaias on meeskonnatöö, mille toimimise eest vastutab lasteasutuse direktor.

Räpina Lasteaias Vikerkaar kuuluvad EV last toetavasse meeskonda

- rühma õpetajad,
- õpetaja abi,
- logopeed,

- liikumisõpetaja,
- muusikaõpetaja,
- juhtkonna esindaja,
- vajadusel eesti keele õpetaja.

Meeskonnatöö aluseks on koostöövajaduse tunnetamine, ühised väärtushinnangud, koostööks vajaliku aja leidmine ja osalejate meeskonnatööalane väljaõpe. Koostöös toimub EV lapse hindamine, planeerimine ja arendustegevus.

Olulised koostööpartnerid on ka

- tervishoiutöötaja,
- pere-ja eriarstid,
- sotsiaaltöötaja,
- psühholoog,
- eripedagoog jt., kelle soovitusi on vaja arvestada.

Peale sügisest laste arengu hindamist tuleb kokku iga rühma meeskond, kus ühise arutluse tulemusena

- selgitatakse välja võimalikud EV lapsed,
- täpsustakse õppe-kasvatustöö eesmärgid laste arengutaset arvestades,
- määratakse lisauuringute vajadus mõnel lapsel,
- otsustatakse IAK vajalikkus.

Meeskonnatöö kohta koostab juhtkonna esindaja või rühmaõpetajad protokollid.

Hilisem meeskonnatöö toimub jooksvalt, vastavalt vajadusele.

Kevadel analüüsib meeskond tehtut ja määratakse edasised töösuunad.

Räpina Lasteaias saavad abi erivajadusega lastest

- kõnepuudega lapsed,

- eesti keelest erineva emakeelega lapsed,
- koolipikendust saanud lapsed.

Kõnepuudega laste kõnet korrigeerib logopeed, eesti keelt võõrkeelena muukeelsetele lastele õpetab eesti keele õpetaja. Koolipikendust saanud lapsi aitab pedagoogide meeskond, kes vajadusel koostab IAK.

Arvestades maakonna nõustamiskomisjoni soovitusi, koostöös KOV-ga ja vastavalt seadusele määratakse vajadusel EV lapsele tugiisik ja luuakse lasteaeda sobitusrühm.

Teisi erivajadusega lapsi saame aidata vaid juhul, kui see on Räpina LA õpetajatele oskustekohane ning kaasneb erispetsialistide poolne juhendamine.

Logopeediline abi

Kuna kõnel on inimese jaoks suhtlemisel väga oluline roll, on lapsele oluline saavutada võimalikult hea kõne või vähemalt omandada mitteverbaalne suhtlemisviis.

EV laste kõnearengut toetab rühmaõpetajatele lisaks lasteaia logopeed. Logopeedi töö eesmärgiks on laste kommunikatsioonivõime –suulise ja kirjaliku kõne loome ja mõistmisoskuse ning mitteverbaalse suhtlemise parandamine ja/või arendamine.

Logopeediline tugi seisneb lasteaia laste kõnepuuet (düslaalia, düsartria, alaalia, rinolaalia, kogelus, alakõne .) väljaselgitamises, nende kõrvaldamises või leevendamises, võimalike teiseste kõneprobleemide ning lugemis- ja kirjutamisprobleemide ennetamises, kõnepuudega lapse, tema lähedaste ja teiste erialade spetsialistide nõustamises. Teised lapsega tegelevad isikud stimuleerivad lapsi logopeedi poolt õpetatud oskusi kasutama, sest kõige efektiivsem kõnearendus toimub lapsega teatud situatsioonides tegeldes ja tema tegevusi suunates ning reguleerides.

Logopeedil on ülevaade kõikide 3-7 aastaste laste kõne arengu kohta. Kuna laste kõne uurimine on logopeedi töökohustus, ei pea selleks küsima lapsevanema nõusolekut.

Lapse kõneravi käimise kohta annab lapsevanem kirjaliku nõusoleku. Kui logopeedilist ravi vajab rohkem kui 30 last, tuleb väiksema kõneprobleemiga lastel vabanevat ravikohta oodata.

Kui lapsevanem logopeediga ühendust ei võta, ei saa logopeed tema lapsega kõneravi alustada. Sel juhul annab lapsevanem vastavale dokumendile allkirja logopeedilisest teenusest keeldumise kohta.

Logopeed juhendab ja nõustab nii õpetajaid kui lapsevanemaid, sest laste kõne tulemuslikuks korrigeerimiseks tuleb kõigil lapsega tegelevatel täiskasvanutel osaleda keele- ja kõneharjutuste tegemisel, kõne mõistmise arendamisel, sõnavara arendamisel jne.

Logopeed

- selgitab välja kõneravi vajavad lapsed
- teeb kõneravi vajavate lastega individuaal- ja grupidunde
- nõustab õpetajaid ja lapsevanemaid laste kõneravi puudutavates küsimustes
- annab õpetajatele logopeedilisel ravil käivate laste kohta nimekirja ning kausta, kuhu vajadusel märgib, millega on tarvis tegelda nii kodus kui lasteaias.
- osaleb meeskonnatöös EV laste väljaselgitamisel ja IAK koostamisel.

Rühmaõpetaja

- suunab logopeedi juurde lapsevanema, kelle lapsel on kõneprobleeme õppeaasta algul ja vajadusel jooksvalt. Lapsevanemad võivad võtta logopeediga vajadusel ka ise kontakti.
- võtab lapsevanemalt allkirja kõneravitundidest loobumise korral,
- teeb koostööd logopeediga kõneravi vajavate laste osas,
- tegeleb logopeedi juhendamisel EV lapsega individuaalselt ja edastab ka lapsevanemale logopeedi poolt määratud harjutused, sest sageli tuleb kõneprobleemidega lastega iga päev harjutada, et lastel kujuneks õige kõneharjumus. Harjutused on lastel enne logopeedi juures selgeks õpitud,
- osaleb meeskonnatöös EV lastega,
- õpetajad võtavad logopeediga vajadusel kontakti. Logopeedilt saab nõu ka eripedagoogilises osas, kui puudub võimalus eripedagoogiga koostööd teha.
- koostab vajadusel meeskonnatöötulemusena IAK.

Individuaalne arenduskava (IAK)

Rühma pedagoogid koostavad vajadusel õppeaasta algul (kas kevadise meeskonnatöö arutluse tulemusena või alles lasteaeda tulnud lapse puhul õppeaasta algul märgatud EV laps)

koostöös logopeedi/eripedagoogi jt. spetsialistidega ning lapsevanemaga lapsele individuaalse arenduskava.

IAK koostatakse lapsele, kes erineb rühmakaaslastest olulisel määral. Kuna rühma lapsed on erineva arengutasemega, tuleb mõnikord õpetust planeerida ja läbi viia kas väiksemates allrühmades või individuaalselt. Ka koolikohustuse edasilükkamise korral ja eesti keele kui teise keele õpetamiseks

koostatakse vajadusel EV lapsele IAK. Koolikohustuse edasilükkamist vajavate laste lapsevanemaga viiakse vajadusel läbi täiendav arenguvestlus, millel vastavalt vajadusele osalevad lisaks rühmaõpetajatele ka logopeed ja eesti keele õpetaja.

IAK koostamine eeldab õpetajate ettevalmistust, lapsevanemate soovi ja koostöövalmidust ning spetsialistide olemasolu. Nende kriteeriumite olemasolul koostatakse Räpina Lasteaias vajadusel EV lapsele individuaalne arenduskava.

IAK määrab individuaalsed eesmärgid, õpetuse sisu, ajalise kestuse, õppematerjali kohandamise. IAK sisaldab vaid neid valdkondi, milles konkreetne laps vajab individuaalset lähenemist.

IAK koostamisel osalevad kõik lapsega tegelevad täiskasvanud:

- õpetajad,
- õpetaja abi,
- erialaspetsialistid,
- tervishoiutöötaja,
- juhtkonna esindaja
- lapsevanemad.

Täpsustatakse iga osaleja kohustused ja konkreetsed ülesanded, millega lapse arengut toetada. Dokument kinnitatakse kõigi osalejate allkirjadega.

IAK koostamise etapid:

- võimalike erivajadustega lapse märkamine
- täpsustavad hindamistegevused (spetsialistide poolt)
- spetsialistide võrgustiku ja lasteaia töötajate omavaheline arutelu
- arenguvestlus lapsevanemaga
- IAK rakendamine, nagu lapsevanemaga kokku lepitud.

IAK koosneb:

- üldosa e. põhjendus (lapse arengu hinnang)
- arendustegevuse põhimõtted, eesmärgid ja koostöövormid
- oskuste kirjeldused valdkondade kaupa (milles laps abi vajab)
- IAK koostamise ja täideviimisel osalejate nimed ja allkirjad
- kokkuvõte (perioodi lõpus annavad osalejad ülevaate lapse arengust ning arutatakse edasise tegevuse üle).

Vähemalt üks kord õppeaastas tehakse kokkuvõte

- individuaalse arenduskava rakendumisest,
- arengukeskkonna sobilikkusest
- lapse edasistest vajadustest.

IAK täitmisel lisanduvad õppetegevusse EV lapse tarvis individuaalsed ülesanded ja lähenemisviisid, sõltuvalt lapse arengutsoonist – laps peab saama ülesandega hakkama täiskasvanu abiga.

Tehakse ka märkmeid edasiminekute ja probleemide kohta, nende põhjal analüüsitakse tulemusi ja tehakse edasisi plaane.

IAK on meeskonnatöö plaan, mis toetab õpetajate igapäevatööd.

8. Eesti keel kui teine keel

Eestis on kujunenud olukord, kus kõigis peredes ei ole koduseks suhtluskeeleks eesti keel.

Räpina lasteaias Vikerkaar käivad lapsed kelle kodune keel ei ole eesti keel.

Räpina lasteaias toimub õppetöö eesti keeles . Muukeelsetest või kakskeelsetest perekondadest lastel on võimalus lisaks tavarühma õppetööle õppida eesti keelt kui teist keelt eesti keele õpetaja juhendamisel.

Keeleline kompetentsus on eri uuringute põhjal üks olulisemaid koolivalmiduse näitajaid. Et mõista teiste kõnet ja end arusaadavalt väljendada, õpetame nende lastele sõnavara ja oskuse õpitud sõnu kasutada igapäevastes tegevustes toimetulekuks. Keeleõppel on oluline koht lapse sotsiaalse arengu suunamisel. Lasteaia kujundame õpikeskkonna, kus on tagatud muukeelsete laste vaba emotsionaalne ja intellektuaalne areng.

Muukeelsetes lastes ja nende vanemates kujundame hoiaku, et iga keel ja kultuur rikastavad maailma. Igati toetame lapse ja tema vanemate kohanemist eesti kultuuriga, traditsioonidega ja rahvakommetega. Laps peab läbi keeleõppe saama turvalisusetunde suhtlemiseks eestikeelses keskkonnas, kuna edukas suhtlemine ja hea eneseväljendusoskus on uue keskkonnaga kohanemise alus. Suhtlemine on oskus teha teistele arusaadavaks oma mõtted ja tunded, kuid samavõrd märgata ja mõista ka teisi enda kõrval. Lapsel on võimalus rääkida oma tegudest ja plaanidest, esitada küsimusi teda ümbritseva kohta ja kuulata teisi.

Lasteaia õpetusalased eesmärgid kehtivad ühtemoodi kõigile lastele, kuid eesmärgi saavutamiseks lähtume lapse individuaalsusest, et iga laps suudaks etteantud suunas jõuda võimalikult kaugele. See on kõikide lasteaia töötavate inimeste ülesanne.

Eesti keele kui teise keele õpetamise põhimõtted :

- järjepidevus - õpitu kordamine ja aktiveerimine erinevates kontekstides;
- positiivne suhtumine mõlemasse keelesse (nii õpitavasse kui ka emakeelsesse);
- mänguline, vaheldusrikas ja huvitav;
- erilaadsed tegevused – liikumine, laulmine, käeline tegevus, igapäevatoimingud;
- õige kõnemudeli rõhutamine ja kõnet korrigeerides vigadele delikaatne osutamine;
- emotsionaalsus – miimika, kehakeel, žestid, intonatsioon, muusika ja rütm;
- õpetaja tunnustab ja kiidab last;
- õpperuumis on Eesti sümbolika ja kaart, näitlikud vahendid on varustatud eesti keelse tekstiga;
- koostöö - rühmaõpetajad, logopeed, liikumisõpetaja, muusikaõpetaja, erinevad erialaspetsialistid.

Keele ja kõne õpetuse eesmärgid, sisu ja korraldus

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid on:

- tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- kasutab eesti keelt igapäevases elus suhtlemisel eakaaslastega ja täiskasvanutega erinevates situatsioonides.
- soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega

„Eesti keel kui teine keel sisu on:

- kuulamine;
- kõnelemine;
- eesti kultuuri tutvustamine.

Õppe- ja kasvatustegevust kavandades :

- eesti keele kuulamine, et keeleoskus omandada tegevuste käigus;

- keele õpetamisel tähelepanu pööramine erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele;
- lapse suunamine õpitavat keelt kasutama tema igapäevategevustes, luues selleks erinevaid olukordi ja situatsioone ;
- vestlusteemade valimisel lähtuda lapse senistest kogemustest;
- lihtsamate eestikeelsete lasteraamatute ettelugemine lastele, milles on hulgaliselt illustratsioone;
- õpitu kordamine erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides;
- keeleõpe sidumine teiste tegevustega (muusika, käeline tegevus, liikumine, vaatlemine jne.).

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusena 6-7-aastane laps:

- mõistab lihtsamat eestikeelset kõnet;
- tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid, mõistab neid ning kasutab oma kõnes;
- saab aru käskudest, keeldudest ja korraldustest ning toimib nende järgi;
- saab aru lihtsatest küsimustest ja vastab neile õpitud sõnavara piires;
- kasutab oma kõnes viisakusväljendeid;
- teab peast lühemaid eestikeelseid luuletusi ja laule;
- oskab nimetada tuntuid eestlasi ja mõningaid kohanimi.

Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus

Eesti keelt õpitakse üldjuhul kogu rühmaga plaanitud õppe- ja igapäevategevuste käigus.

Rühma tasandil:

- kui lasteaeda tuleb muukeelsest või kakskeelsest perekonnast laps, siis õpetaja selgitab lapsevanemale keeleõppe küsimusi ja annab informatsiooni meie asutuses rakendatud võimalustest keeleõppeks;
- õpetajad kavandavad rühma õppeaasta tegevuskavas rühma eripärast (kui rühmas on mitte-eesti kodukeelega lapsed) aasta õppeeesmärkidest tulenevalt sihipärase õppetegevuse: individuaalse tegevus, sõnavaratöö jne;
- õppe- kasvatustöös aitab õpetaja mitte-eesti kodukeelega lapsel mõista teema (tegevus, korraldus jne) sisu, vajadusel tegeleb lapsega individuaalselt;
- igapäevatoimingutes kasutab õpetaja õpitud sõnu(de), fraase ja kordab neid ning aktiveerib neid kasutama erinevates kontekstides;
- õpetaja rõhutab õiget kõnemudelit ja kõnet korrigeerides osutab delikaatselt vigadele
- lapsevanematel on võimalus tutvustada oma rahvuskultuuri teistele lastele rühmas

Eesti keele õpetaja:

- tugineb oma tööd planeerides eesti keele õpetaja rühmas kavandatud õppele ja teemadele, täiendades õpitut;
- ülesanne on rikastada lapse sõnavara, arendada tema eestikeelset kõnet lähtudes rühmas käsitlevatest teemadest ning toetada lapse üldist arengut;
- õpetamisel arvestab eesti keele õpetaja lapse individuaalsete iseärasuste ja võimetega, et tagada kõigi lapse kognitiivne ja sotsiaalne areng;
- koostöös teiste lasteaia pedagoogidega tagab seatud eesmärkide saavutamise lapsele kõige sobivamal viisil;
- õppetöö paremaks korraldamiseks on kasutada kabinet, mis on sisustatud järgmiselt: ümmargune laud lastele, ratastel valge tahvel eksoponeerimiseks ja kirjutamiseks, CD mängija kuulamiseks ja õpetajale vajalik mööbel.

- **õppevahendite valikul on lähtutud:**
- soovituslikust nimekirjast;
- õpetaja saab lastega teha nii rühma kui ka individuaalset tööd;
- on rühmatöös kasutatavatest vahenditest erinevad, et tekiks lapsel huvi keeleõppe vastu

õppetöös kasutab õpetaja erinevaid õpetamise meetodeid:

- rühmatöö (2-3 last)
- individuaalne töö lapsega
- individuaalne töö lapsega tema rühmas

Koostöö

Lasteaias teeb eesti keele õpetaja koostööd rühma õpetajatega, logopeediga, muusikaõpetajaga ja liikumisõpetajaga, mille eesmärgid on:

- lapse toetamine eesti keele õppimisel;
- lapse sotsialiseerimise toetamine eestikeelses keskkonda;
- lapse eesti keele kasutuste ja selle arengu pidev jälgimine;
- lapse perekonna toetamine ja nõustamine.
-

Koostöö tulemusena:

- kui lapsel on hariduslikud erivajadused, tuleb koostöös logopeedi, rühmaõpetaja ja lapsevanemaga otsustada lapse osaluse üle eesti keele kui teise keele õppe osas.

- sobivat metoodikat kasutades ja sihipäraselt koosõpet teostades saavutavad muukeelsed lapsed eduelamused, mis annavad õpimotivatsiooni neile kogu eluks ja aitavad sulanduda kiiresti eesti ellu ja kultuuri;
- lapse eesti keele kui teise keele arengut hinnatakse lähtuvalt tema varasema keeleoskuse tulemustega võrreldes.

Töö lastevanematega

Esmane vestlus enne eesti keele õpet:

- õpetaja selgitab lapsevanemale keeleõppe küsimusi ja annab informatsiooni meie asutuses rakendatud võimalustest keeleõppeks;
- selgitatakse välja, missugused on lapsevanema ootused selles valdkonnas;
- lapsevanemale selgitatakse, et lapsed omandavad keelt väga erinevas tempos;
- keeleõpet ei tohi lapsele peale suruda, kui selleks puudub huvi. Huvi saab tekitada, kasutades erinevaid õppemeetodeid. Perekond saab aga lapses suurendada huvi keeleõppe vastu;

Koostöö:

- lastevanemate koosolek 2x aastas (sügisel ja kevadel);
- üritused koos lastevanematega;
- individuaalsed vestlused lastevanemaga;
- rühma arenguvestlusel osalemine koos eesti keele õpetajaga;
- lastevanematel on võimalus tutvustada oma rahvuskultuuri teistele lastele rühmas;
- lastevanemal on võimalus tutvuda õppekabinetiga, õppematerjalidega ja vaadata tegevusi

Oluline on muukeelseid lastevanemaid alati informeerida ja kaasata neid ürituste läbiviimisele. Austusest muukeelsete perekondade, nende kultuuri ja traditsioonide vastu anda neile võimalusi

kõige eelneva tutvustamiseks üritustel. Kui vanemad ei suhtle ja ei saa aru eesti keelest, leiavad nad arenguestlusel osalemiseks ja selle sisu mõistmiseks ise tõi.

Lasteaed ei vastuta lapse keele kasutamise ja arengu eest perekonnas.

Lapse arengu eeldatavad tulemused

Kuulamine

I ETAPP

- Tunneb huvi eesti keele vastu.
- Tajub ja kuulab eesti keele kõla.
- Reageerib tegevustes lihtsamatele korraldustele.
- Tunneb ära lihtsamad sõnad ja väljendid ja mõistab neid.

II ETAPP

- Reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele.
- Kuulab eestikeelset ettelugemist või jutustamist ja tunneb kuuldu pildil ära.
- Kuulab ning suudab jälgida ja meeles pidada täiskasvanu eestikeelset seletust.
- Saab aru esitatud küsimustest.
- Tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid ning mõistab neid.
- Kuulab ja mõistab kõnet, mis on vahetult seotud suhtlussituatsiooniga.

6- ja 7 – aastased

- Mõistab etteloetud või jutustatud eakohase eestikeelse teksti põhisisu.
- Tunneb ära uued õpitud sõnad, mõisted ja väljendid ning mõistab neid.
- Saab aru baassõnavara ulatuses.

Kõnelemine

I ETAPP

- Tunneb lihtsamaid viisakusväljendeid.
- Näitab üles huvi esemete ja tegevuste eestikeelsete nimetuste vastu.
- Kordab järele õpitud sõnu ning kasutab neid tuttavate esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks.
- Näitab üles huvi suhtlemise vastu ning vajaduse korral loob kontakti täiskasvanute ja teiste lastega.

II ETAPP

- Kasutab elementaarseid viisakusväljendeid erinevates suhtlussituatsioonides.
- Oskab koostada lihtsamaid fraase ja lauseid.
- Kõneleb õpitud sõnavara piires ning suudab algetada ja lõpetada vestlust.
- Kasutab lihtsaid fraase ja lihtlauseid suhtlemisel.
- Oskab vastata küsimustele õpitud sõnavara piires.

6- ja 7- aastased

- Räägib õpitud sõnavara piires endast ja oma perest, oskab vestelda endale olulistel teemadel.
- Teab peast mõnda eestikeelset luuletust ja laulu.
- Vastab küsimustele ja oskab ise esitada lihtsamaid küsimusi.
- Osaleb õppes aktiivselt.
- Valdab baassõnavara ja kasutab seda aktiivselt tegevuste ja läbivõetud teemade ulatuses.
- Suhtleb iga päev eakaaslaste ja täiskasvanutega eesti keeles ning osaleb aktiivselt mitmesugustes tegevustes ja mängudes.

Häälamine

I ETAPP

- Häälleb järele kuuldu sõnu.

II ETAPP

- Häälleb õpitud sõnu õigesti.

6- ja 7- aastase lapse eeldatavad tulemused

- Häälleb uusi õpitud sõnu õigesti.

Eesti kultuuri tutvustamine

I ETAPP

- Tunneb huvi oma kodukohta vastu.
- Teab ja oskab nimetada oma kodukohta.
- Tunneb huvi lasteaias tähistatavate rahvakalendri tähtpäevade vastu.

II ETAPP

4. Oskab kirjeldada Eesti lippu, teab rahvuslille ja lindu.

5. Oskab nimetada, mis riigis ta elab.

6- ja 7- aastase lapse eeldatavad tulemused

- oskab nimetada mõningaid Eestis tähistatavaid riiklikke ja rahvuslikke tähtpäevi (eeldusel, et laps ei pea vahet tegema riiklikul ja rahvuslikul tähtpäeval);
- oskab laulda mõnda lihtsamat eesti rahvalaulu;
- oskab kirjeldada mõne Eestis tähistatava tähtpäevaga seotud kombeid;

- nimetab Eesti riigi sümboleid (lipp, hümn, vapp, lind, lill);
- teab Eesti Vabariigi presidendi nime

Lapse eesti keele arengu eeldatavate tulemuste saavutamiseks lähtutakse Rápina lasteaia õppekavast arvestades laste hariduslikke erivajadusi.

Üleminek lasteaiast kooli

Sujuval üleminekul lasteaiast kooli on pedagoogide koostööl lastevanematega väga tähtis osa. Sõltuvalt lapse eesti keele arengu tasemest ja rühmas kasutatud õppemudelist saab õpetaja anda vanemale nõu jõukohase kooli valikul.

Sõltuvalt lapse keeleliselt arengust on võimalik eesti keele kui teise keele õpetamisel tagada lapsele edasine haridustee jätkamine eesti õppekeele koolis.

9. Koostöö lapsevanematega

Koolieelse lasteasutuse seadus par 1, lõige 2 järgi lasteasutus toetab lapse perekonda, soodustades lapse kasvamist ja arenemist ning tema individuaalsuse arvestamist.

Koostöö põhimõtted:

- koostöövormide mitmekesisus, mis lõimub erinevate vajaduste ja võimalustega;
- lastevanemate omavaheliste kontaktide soodustamine;
- abivalmidus probleemide lahendamisel;
- huvitavate ettepanekute ja mõtete vahetamine;
- tõsine suhtumine lapsevanemate kompetentsusesse ja vastutusse;
- lapsevanemad tunnevad end lasteaias hästi.

Partnerluse põhimõtted:

- dialoog – koos mõtlemine, teise poole arvamuse kuulamine, mille tulemusena jõutakse lõpptulemuseni
- kuulamine – partneriga luuakse suhe ning väljendatakse teadet vastu võttes huvi ja usalduslikkus;
- usaldus – tagatakse erialase kompetentsusega, mis eeldab lapsevanemate kasvatuspõhimõtete tundmist
- austus ja lugupidamine – teise arvamuse ja erinevuste mõistmine;
- avatus suhtlejana – räägitakse mõlema poole ootustest, lootustest, muredest, hirmudest ja eelarvamustest
- konfidentsiaalsus – vastastikune.

Koostöö korraldamine:

1. Lasteaeda ja laste õppe-ja kasvatustegevuste korraldust tutvustavad:

- kodulehekülg vikerkaar.rapina.ee
- infovoldik lapsevanemale
- rühma stend on kujundatud, lähtudes rühma nimest ja sisaldab järgmist infot:
 - laste nimekiri;
 - rühma e-posti aadress;
 - rühma töötajate nimed ja võimalusel telefoninumbrid;
 - päevaplaan;
 - ainevadmõttekondade kuu eesmärgid;
 - lasteaia direktori ja tema asetäitjate kontaktid;
 - rühma hoolekogu liikme nimi ja kontaktid;
 - nädalamenüü;
 - jooksev info lastevanematele.
- lahtiste uste päev
- publikatsioonid kohalikus ajalehes

- lasteaia fotoalbumid.

2. Esimene kohtumine lapsevanemaga, kontaktide loomine, kontaktide süvendamine

- Enne lapse lasteaeda tulekut vestleb rühma õpetaja lapsevanemaga, et teada saada, mida lapsevanem lasteaialt ootab, millised on lapse harjumused, kas tal on erivajadusi seoses tema tervisega, et toetada lapse turvalist lasteaias käimise algust;
- lapse lasteaeda tulekul lepatakse kokku, kui kaua on esimestel päevadel laps lasteaias ja kui kaua on lapsevanemal aega last harjutada;
- hommikul, kui lapsevanem toob last lasteaeda või õhtul koju minnes on nii lapsevanemal kui ka õpetajal aeg, et vestelda;
- individuaalseks vestluseks lepivad õpetajad ja lapsevanem kokku sobiva aja;
- vestluse läbiviimiseks on võimalus olla eraldi ruumis;
- kaks korda aastas viiakse läbi lastevanemate koosolekuid. Koosolekul tutvustatakse vanematele rühma päeva, lasteaia tegevuskava ja kodukorda ning toimimise põhimõtteid. Arutatakse rühma ühisüritusi. Valitakse ka rühma hoolekogu esindaja. Kevadisel koosolekul tehakse kokkuvõtteid aastast, saadakse tagasisidet rühma töö ja lastevanematega koostöö osas. Tunnustatakse pereliikmeid lasteaiale osutatud abi ja koostöö eest;
- hoolekogusse kuuluvad igast rühmast valitud lastevanemate esindaja, lasteaia direktor ja omavalitsuse esindaja, kes teevad koostööd ja vahetavad infot omavalitsuse, lasteaia ja lastevanemate vahel;
- üks kord aastas viiakse lastevanematega läbi arenguestlus, kus lapsevanemad saavad tagasisidet lapse kohanemisest ja arengust lasteaias, õpetajad saavad teada vanemate ootustest ja vajadustest lasteaialt ja lepatakse kokku edaspidistes tegevustes lapse arengu toetamisel;
- Vajadusel viiakse lastevanematele läbi ankeetküsitlus, millega selgitatakse välja lastevanemate vajadused, rahulolu lasteaiaiga, praktilise abi vajadus ning mida nad lasteaialt ootavad;
- rühmades viiakse läbi ühisüritusi lastevanematega. Ühisüritused innustavad ja soodustavad laste ja vanemate ning lasteaia ja perede vahelist suhtlemist;
- korraldatakse lasteaias Lahtiste Uste Päev, milles saavad kõik huvilised tutvuda lasteaiaiga, töötajatega ja vaadelda lasteaia tegevusi;
- lasteasutuse töötajad teevad lapsevanemaga lapse arengu toetamiseks koostööd,
 - õpetaja suhtleb lapsevanemaga kui võrdse partneriga;

- pedagoog teavitab regulaarselt lapsevanemat lapse arengust ja õppimisest ning õppe-ja kasvatuskorraldusest. Pedagoog loob lapsevanemale võimalused saada tuge ja nõu õppe- ja kasvatusküsimustes;
- lapsevanemal võimaldatakse osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises ja läbiviimises ning anda tagasisidet lasteasutuse tegevusele.

10. Liitühm

Sissejuhatus

Töö liitühmas nõuab õpetajalt rohkem jõudu ja oskusi. Läbimõeldud töökorralduse puhul ei jää ükski laps liitühmas tähelepanuta. Tänu sotsiaalsele elule, mis liitühma iseloomustab, saavad lapsed teadmisi ja kogemusi mitmel tasandil. Väiksemad arenevad kiiremini, sest vanemad lapsed on neile eeskujuks. Suuremad saavad nooremaid juhendades ja õpetades veel kord korrata ning korrastada saadud teadmisi.

Õppe ja kasvatus korraldus liitühmas aitab kindlasti kaasa laste sotsiaalsete oskuste omandamisele ja iseseisvuse tekkele, õppe- ja kasvatus tegevus on mängulisem, rühmas arvestatakse laste individuaalsust ning arengut.

Liitühm pakub ühevanuste laste rühmaga võrreldes rohkesti eeliseid:

- 1) uustulnukad kohanevad kiiremini
- 2) väiksemate keeleline areng kiireneb
- 3) eneseteenindamine sujub rahulikumalt
- 4) ühe pere lapsed saavad koos olla
- 5) lapsed abistavad üksteist ja kogevad seda väga tähtsana
- 6) hoolitsetakse väiksemate eest ning tunnetatakse vastutust
- 7) suuremad lapsed on väiksematele eeskujuks
- 8) noorematel lastel on etteõppimise ja vanematel varem õpitu kordamise võimalus
- 9) vanusevahe võimaldab mitmekülgsemat suhtlemist ning erinevaid kontakte
- 10) nooremate ja vanemate laste suhtlemine kasvatab tolerantsust ning abi- ja koostöövalmidust
- 11) ühevanuste laste sarnased vajadused ja eripärad ei muutu nii keskseks ega määravaks kui üheeaalsete rühmas

12) liitrühmas on üksteist toetav õhkkond

13) õpetaja pädevus on pidevalt ja terviklikult töös.

Lapsed

Traditsiooniliselt arvatakse, et teadmiste edastamise parim viis on kompetentselt täiskasvanult passiivsele lapsele. Kuid kultuuriteadmisi ei anta edasi üksnes vanemalt põlvkonnalt nooremale, vaid ka lapselt lapsele. Sama käib ka mängu kohta.

Laste omavahelistel suhetel on väga suur mõju lapse arengule. Liitrühmas teistega suheldes saavad lapsed teadlikumaks endast, oma arenguperspektiivist ja ühiskonnas tunnustatud suhtlemistavadest.

Liitrühm on keskkond, kus laps sotsialiseerub endaealiste, endast nooremate ja vanemate kaaslaste seltsis.

Liitrühmas näeb noorem endast vanemaid ja arenenumaid lapsi ning õpib elama teadmisesega, et suuremaks saades oskab temagi kõike seda, mida vanemad lapsed praegu. Tulevikku nägevat last ei häiri tema madal staatus ning ta on sisepingetest vaba.

Õpetaja

Liitrühma õpetaja kõige tähtsam ülesanne on organiseerida rühmas rahulik ja heatahtlik õhkkond

Õppe- ja kasvatustegevuse korraldamine liitrühmas nõuab lisaks üldistele nõuetele oskust olla lastele eeskujuks suhtumisel erivanuselitesse lastesse, oskust luua terviklik süsteem oma ja laste tegevusi plaanides ning korraldades, võimet taluda pinget.

Õpetaja ülesanne on luua õppimist ja kasvamist toetav keskkond. Lapse arengus on tähtsad inimkeskkond ning selles keskkonnas toimuv suhtlemine.

Õpetaja meeldiv suhtlemine õpetajaabi, lastevanemate ja teistega annab lastele suurepärase eeskju, mida järgida.

Keskkond

Tähtsad keskkonnakomponendid on ruum, õppevara ja inimkeskkond.

Meie kasutada on suur tuba, mida saab lükanduksega poolitada.

Ühel pool tuba on:

-lauad ja toolid kolmes erinevas kõrguses

-madalad avatud riiulid mänguasjade, raamatute ja pliiatsite-paberite jaoks

Teisel pool tuba on:

-mängukeskus (liiklusvaip, madalad riulid autode ja klotsidega)

-mängukeskus (kööginurk ja nukunurk kõige vajalikuga)

- vastavalt käsitletavale teemale vahetatakse loovmängukeskuse tegevust nt dramatiseering, juuksur, poemäng jne.

Õppevara valides arvestame seda, kas vahend võimaldab lapsel iseseisvalt tegutseda. Liitühma õpetaja hoolitseb selle eest, et rühma lapsed tunneksid ja oskaksid kasutada paljusid mängu.

Laste aktiivset ja sisukat tegevust soosiv keskkond õhutab lapsi:

-valikuid tegema

-innukalt töötama

-loovtegevuseks mõeldud materjale kasutama

-koostööd tegema ja üksteist abistama

-vastutust enda peale võtma.

Päevakava

7.00-8.30 Mäng. Vabategevus. Individuaalne töö lastega.

8.30 Hommikusöök.

9.00-11.00 Lõimitud õppetegevused.

11.00-12.10 Mängud ja tegevused õues.

12.20 Lõunasöök

13.00-14.45 Puhkeaeg

15.30 Oode

16.00-17.30 Mäng. Vabategevus. Individuaalne tegevus lastega. Kojuminek.

11. Laste eeldatavad üldoskused

1. Üldoskused

1.1. tunnetus- ja õpioskused

1.2. sotsiaalsed ja enesekohased oskused

1.3. mänguoskused

Tunnetusoskused- need on lapse oskused juhtida oma taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsioone.

Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Õppimiseks on vaja meeleliselt rikast keskkonda, mis peab olema stimuleeriv ja stressita ning positiivne ja julgustav. Õppimisele aitavad kaasa lapse enda aktiivsus, tegusus, elamuslikkus ja mäng. Õppimine põhineb lapse vahetutel kogemustel.

Lapse vaimsed võimed ja sotsiaalsed oskused on tihedalt seotud. Lapse sotsiaalne areng peab tagama ühiskonnas elamiseks vajalike sotsiaalsete oskuste ja pädevuste omandamise. Lapse esmane ja kõige mõjuvõimsam arengukeskkond on perekond. Suhtlemisest lasteaia kaaslastega algab lapse tegelik lõimumine ühiskonda.

Lapse enesekohaste oskuste areng võimaldab tal eristada teadvustada oma võimeid, oskusi ja emotsioone ning juhtida oma käitumist.

Mäng on koolieelses eas lapse põhitegevus ja arengu alus. Laps saab mängu kaudu kogemusi, elamusi ja uusi teadmisi, mõtleb mängides ja harjutab oskusi.

1.1. Tunnetus- ja õpioskused

Eesmärgid:

1. Laps oskab vaadata ja kuulata, näha seoseid, neid seletada ja ta tajub maailma terviklikuna.
2. Lapsel toimub kõne areng ja ta oskab ennast väljendada.
3. Lapsel areneb mälu ja mõtlemine.
4. Laps on loov, leidlik ja tal on arenenud kujutlusvõime.

Lapse arengu eeldatavad tulemused

2-aastased lapsed

- hangib ümbrusest aktiivselt infot, keskkonnast tuleneva info hulka tasakaalustab; reguleerib ja organiseerib lapse jaoks täiskasvanu;
- keskendub lühikeseks ajaks ühele tegevusele, silmatorkavale stiimulile või omadusele; sõnalise juhendamise ja suunamise korral on ta püsivam;
- tegutseb teistega kõrvuti ja osaleb ühistegevuses;
- mängib teiste lastega lihtsamaid igapäevaseid olukordi ja tegevusi kajastavaid rollivahetusega mängu;
- loob tegevuse kaudu seoseid kõnega;
- suhtleb valdavalt 1-2sõnaliste lausetega nii mängus kui ka igapäevategevustes peamiselt tuttava täiskasvanuga ning kasutab mitteverbaalseid suhtlusvahendeid (osutamine, miimika);
- räägib ja saab aru üksnes sellest, mida ta tajub;
- tunneb huvi raamatute vastu ning mõistab lihtsaid realistlikke jutukesi, mis seostuvad tema enda kogemustega;
- rühmitab ühe nähtava omaduse järgi;
- omandab uusi seoseid vahetu, korduva ja aktiivse tegutsemise ning käelise tegevuse kaudu;
- kasutab omandatud teadmisi, seoseid ja tegevusi samas situatsioonis ning kontekstis; kannab ülelihtsamaid seoseid ning kasutab neid sarnastes ülesannetes ja olukordades.

3-aastased lapsed

- leiab tegutsemisajendi, plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanud abiga; täiskasvanu suunab lapse tegevust kõne kaudu;
- keskendub tegevusele lühikeseks ajaks, tema tähelepanu ei ole veel püsiv;
- tegutseb vahetult nii konkreetsete asjadega kui ka neid kujutavate sümbolitega;
- kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi ning mälu pilte lihtsas rollimängus;
- mängib mõnda aega koos teistega ja järgib lihtsamaid reegleid,
- on omandanud sõnavara, mis võimaldab tal ennast väljendada;

- osaleb dialoogis;
- jälgib lihtsaid lookesi ja eristab kogemustele tuginedes realistlikke sündmusväljamõeldud lugudest;
- rühmitab asju ja esemeid ühe või mitme tajutava omaduse või nimetuse järgi;
- leiab võrdluse alusel asjades ühiseid ja erinevaid jooni ning nendevahelisi seoseid;
- tema ettekujutus oma teadmistest ja oskustest on ebarealistlik;
- omandab uusi seoseid, mõisteid ja teadmisi korduva kogemuse, aktiivse tegutsemise ning mudelite järgi õppimise kaudu; vajab oma tegevusele tagasisidet;

4-5 aastased lapsed

- oskab osaliselt oma tegevusi plaanida ja organiseerida ning tegutseb iseseisvalt otsese juhendamiseteta;
- reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga, hakkab oma tegevust planeerides ja korraldades kasutama sisekõnet;
- tegutseb koos teistega; teda motiveerivad tegevused eakaaslastega;
- tema keeleline areng võimaldab lahendada ülesandeid ja probleeme ning saavutada kokkuleppeid;
- räägib esemetest, mis pole kohal, ja olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus, ning fantaseerib;
- keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümmend minutit;
- oskab vaadelda ning märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid;
- eristab rühmi ja oskab neid võrrelda ning saab aru lihtsamate mõistete kuuluvusest, alluvusest ja üldistusastmest;
- tal on ettekujutus numbritest, tähtedest ja sümbolitest;
- omandab teadmisi kogemuste ja kõne kaudu, tegutseb aktiivselt ning lahendab probleeme.

6-7 aastased lapsed

- organiseerib ja plaanib oma igapäevaseid tegevusi ja tuttavat keskkonda, seab eesmärgi, üritab tegutseda sihipäraselt ning lõpetab alustatud tegevused;
- suudab reguleerida oma emotsioone ja käitumist, kasutades selleks kõnet nii aktiveerivas kui ka pidurdavas rollis;
- toetub tegutsedes oma tegevusele antavale tagasisidele, eakaaslaste hinnangutele ja võrdlusele teistega;
- keskendub korruga mitmele tegevusele või stiimulile ning on suuteline kestmaks tahtepingutuseks;
- seab uudsetes olukordades täiskasvanu sõnalise juhendamise järgi eesmärgi ning valib tegutsemisstrateegiad;
- katsetab, konstrueerib ja uurib, kasutades oma teadmisi ja varasemaid kogemusi uues vormis ning kombinatsioonis;
- osaleb erinevates mänguliikides, järgib reegleid;
- liigitab ning tajub esemeid ja sündmusi tervikuna, saab aru nendevahelistest seostest ning suudab olulist teadvustada täiskasvanu abiga;
- loob uusi seoseid eeskju, seletuste, kuulamise ja nägemise kaudu;
- kasutab nii kaemuslik-kujundlikku kui ka verbaalset mõtlemist;
- kasutab eakaaslastega suheldes arutlevat dialoogi;
- huvitub sotsiaalsetest suhtest, räägib enam iseendast ning tunneb huvi teiste vastu;
- teab ja kasutab tähti, numbreid ja sümboleid, kirjutab etteütlemise järgi lihtsamaid 1-2silbilisi sõnu ning teeb lihtsamaid matemaatilisi tehteid.

1.2. Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

Eesmärgid

1. Lapsel on kujunenud hügieeni- ja korraharjumused.
2. Laps oskab väljendada oma tundeid ja arvestada kaaslaste tunnetega.
3. Laps oskab tegutseda koos ühise eesmärgi nimel.
4. Lapsel on kujunenud õige ja positiivne enesehinnang.
5. Laps oskab arvestada teistega ja säilitada enese ümber sõbralikku õhkkonda.

6. Laps oskab suhelda igapäevaelu erinevates olukordades.

7. Laps oskab olla ise probleemide lahendajaks.

Lapse arengu eeldatavad tulemused

2-aastased lapsed

- väljendab lihtsaid emotsioone, mis on tugevad ja vahelduvad kiiresti;
- teadvustab ennast, kasutab osaliselt minavormi, proovib ennast maksma panna ning oskab keelduda ja ei öelda;
- üritab aru saada teiste inimeste seisukohtadest, kuid tema tajud on enesekesksed;
- hindab oma oskusi ja suutlikkust paremaks, kui need tegelikult on;
- sööb ise lusikaga ja joob tassist;
- võtab seljast lihtsamad riided;
- küsib WC-sse, mitte küll alati õigeaegselt;
- reageerib sõltuvalt situatsioonist ja ümbritsevate inimeste käitumisest;
- mõistab selgelt väljendatud keeldu „Ei tohi“, „Ära tee“ jne;
- tunneb huvi teiste laste vastu, jälgib neid ja mängib nende lähedal;
- matkib täiskasvanu tegevusi.

3-aastased lapsed

- saab aru, et inimesel võivad olla tema omadest erinevad tunded ja emotsioonid;
- kasutab oma nime;
- tal on osaliselt kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus;
- väljendab tugevaid emotsioone, oma mina;
- võib karta tundmatuid ja uusi asju;
- tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ning üritab ka neid täide viia;
- tema enesekindlus on kõikuv; enesekindluse saavutamiseks vajab ta turvalisust, tunnustust, rutiini ja reegleid;
- osaleb täiskasvanuga ühistegevustes;

- jagab mõnikord oma asju ka teistega, valdavalt on ta siiski omandihoidja;
- loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos;
- algatab vestlusi eri partneritega erinevatel teemadel; tajub, mida teised teavad ja mis on neile uus;
- täidab igapäevaelu rutiini;
- järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid ning eeskujudele toetudes jäljendab igapäevaelu rolle ja tegevusi.

4-5 aastased lapsed

- tahab olla iseseisev, kuid sageli ei ole tal enda suutlikkusest realistlikku ettekujutust;
- teab oma nime, vanust ja sugu ning märkab soolisi erinevusi;
- väärtustab oma saavutusi, ent vajab oma tegevuse tunnustamist ja täiskasvanu tähelepanu;
- osaleb lühikest aega ühistegevuses eakaaslastega, kuid eelistab üht mängukaaslast rühmale;
- hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid;
- väljendab oma emotsioone ja räägib nendest;
- suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest;
- on tundlik teiste hinnangute suhtes, need mõjutavad tema enesehinnangut;
- imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutades tema sõnavara ja maneere;
- eelistab sootüübilisi mängu;
- naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ning ühistegevust, teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab ja vahetab asju;
- aktsepteerib reegleid, kogemusi ja muutusi; jälgib reeglite täitmist teiste poolt; kõne areng võimaldab arusaamatusi lahendada verbaalselt;
- oskab avalikus kohas sobivalt käituda;

6-7 aastased lapsed

- tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvestab neid käitumises ja vestluses;
- suudab oma emotsioone ja käitumist kontrollida;
- seab endale eesmärke ja üritab neid ellu viia;
- eelistab omasoolisi mängukaaslasi, kujunevad esimesed sõprussuhted;
- suudab lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida;
- vastutab rohkem oma tegevuse eest ning räägib oma kavatsustest;
- algatab mängu ja tegevusi;
- püüab kõigega hakkama saada, on tundlik oma ebaõnnestumiste ja teiste hinnangute suhtes;
- otsib vastastikust mõistmist ja kaasaelamist oma tunnete;
- hoolib väiksematest, osutab abi ja küsib vajaduse korral ka ise;
- loob sõprussuhteid;
- talub muutusi ja vanematest eemalolekut, siiski on uues situatsioonis ebakindel ja võib tõmbuda endasse;
- arutleb lihtsamate eetiliste probleemide üle ning teeb vahet hea ja halva vahel nii enda kui ka teiste puhul.

1.3. Mäng

1-2 aastased lapsed

	Lapse arengu eeldatavad tulemused
ROLLIMÄNG	<ul style="list-style-type: none">· laps mängib matkimismänge, mille sisuks on ümbritsevate inimeste ja nende tegevuste ning käitumiste matkimine (nt ajalehe lugemine)· laps õpib tundma mänguasju (st teda huvitavad arstimängus rohkem tööriistad, kui näiteks palaviku mõõtmine)
LAVASTUSMÄNG	<ul style="list-style-type: none">· laps suudab tabada luuletuse intonatsiooni ja rütmi

	<ul style="list-style-type: none"> · tunneb rõõmu ettelõetud luuletustest, rütmi- ja liisusalmidest · matkimismängudes omandab erinevaid liigutus- ja kõnemudeleid · matkib täiskasvanu tegevust
EHITUSMÄNG	<ul style="list-style-type: none"> · veab, tõstab ja lükkab meelsasti erinevaid mänguasju · laps saab hakkama eri suuruse ja kujuga klotsidest esemete ja hoonete ehitamisega, suuruse järjekorras rõngaste lükkimisega vardale ning esemete asetamisega üksteise sisse
ÕPPEMÄNG	<ul style="list-style-type: none"> · laps suudab täpsemini eristada, nimetada ja kirjeldada esemeid erinevate tunnuste (suurus, vorm, värvus) järgi · sõnalistes mängudes laps kirjeldab lühidalt mänguasja või eseme omadusi · algul suudab laps mängudes märgata 1-2 eset kujutavat pilti, hiljem on pildil juba 3-4 eset

3-4 aastased lapsed

	Lapse arengu eeldatavad tulemused
ROLLIMÄNG	<ul style="list-style-type: none"> · kujutab mängus ümbritsevast maailmast saadud teadmisi · mängib üksinda režissöörimänge, kus rolle tähistavad mänguasjad · mängides nimetab laps end rollinimega (<i>mina olen politseinik</i>) · peab huvitavatest mänguvahenditest olulisemaks süžeed · tajub ja kujutab rolli omadusi täpsemalt · lapsed arutavad enne mängu eelkõige mängu teemat ja vahendeid · lapsed mängivad kõrvuti, kooskõlastades oma tegevusi ning teisi mitte segades
LAVASTUSMNG	<ul style="list-style-type: none"> · jätab hästi meelde jutud, kus on palju kordusi · imiteerib kuulnud jutu tegelaste häälistsusi ja käitumist · kordab järgi kergemaid lauseid

	<ul style="list-style-type: none"> · osaleb lavastustes ja mängudes, kus juhtmängija või lavastusmängu juhendaja roll on täiskasvanul
EHITUSMÄNG	<ul style="list-style-type: none"> · tegevused on mõtestatud (<i>autojuht võtab laadungiks tellised ja viib need ehitusplatsile, kopajuht tõstab need maha jne</i>) · jagab teistega ehitusmaterjale, kooskõlastab mängutegevusi teistega ja saavutab ühise tulemuse · planeerib enne ehitamist, mida ja kuidas tegema hakkab · töö tulemus muutub töö tegemisest olulisemaks
ÕPPEMÄNG	<ul style="list-style-type: none"> · laps nimetab esemete nimesid ning räägib nende omadustest pikemalt ja põhjalikumalt · laps suudab teha lihtsamaid üldistusi · laps saab hakkama lihtsamates mängudes juhtrolli täitmisega · mängu käigus laps võrdleb ja kirjeldab esemete omadusi (järjestamine, loendamine)

5-6 aastased lapsed

	Lapse arengu eeldatavad tulemused
ROLLIMÄNG	<ul style="list-style-type: none"> · lapsed lepivad omavahel kokku rollide jaotumise, loovad mängukeskkonna, valivad vahendid ning ehitavad hooned · rollid määravad nii tegevuste kui mängumaterjali valiku · kõne tähtsus suureneb, tekib rollisuhtlus dialoogina (<i>müüja soovib ostjale kaupa, räägib selle headest omadustest ja alles siis müüb</i>) · lapsel kujuneb oskus lahendada konflikte
LAVASTUSMÄNG	<ul style="list-style-type: none"> · matkib tegelaste käitumist ja hääletsusi ilma eelneva ettenäitamiseta · mängib lavastuses juhtrolle · algatab ise tuttavate tekstide põhjal lavastusmänge · nõudlikkus rollide täpse täitmise suhtes on suur

	<ul style="list-style-type: none"> · tunneb huvi lavastusmängu erinevate liikide (<i>näpu-, laua-varjuteater</i>) suhtes
EHITUSMÄNG	<ul style="list-style-type: none"> · mängu iseloomustab ideede mitmekesisus · ülesanded on laste vahel täpselt jaotatud ja tekib vastastikune kohustus · mäng on ajaliselt püsiv, st see ei katke, kui mängijad sellest mingiks ajaks lahkuma peavad
ÕPPEMÄNG	<ul style="list-style-type: none"> · lapsed koostavad ise õppemänge, püstitavad eesmärgid. Esikohal on mängu täpsus ja reeglite aus täitmine · laps suudab märgata esemete väiksemaid erinevusi ja võrrelda esemeid mälu järgi · laps suudab teha üldistusi · lapsed õpivad koostama lühikesi jutukehi ning välja mõtlema mängu ja mõistatusi